

Høgskolen i Telemark

EKSAMEN

2114 Norsk litteratur etter 1900

14.5.2014

Tid:	9-14
Målform:	Bokmål
Sidetall:	9 sider inkl. forside og vedlegg
Hjelpemiddel:	Ingen
Merknader:	Svar på én av oppgavene
Vedlegg:	7 sider

Eksamensresultat blir offentliggjort på studentweb

Fakultet for allmennvitenskapelige fag

Svar på en én av oppgavene.

Oppgave 1

Gi en analyse av ett av de fire verkene i ditt fordypningsemne.
Sammenlign kort med et av de andre verkene i
fordypningsemnet.

Oppgave 2

Gi en analyse av "Riksvegen vestover" av Kjartan Fløgstad
(fra *Fangliner*, 1972). Teksten er vedlagt.

Oppgave 3

Gi en analyse av ett av diktene:

Enten «God dag!» av Jan Erik Vold (fra *kykelipi*, 1969).

Eller «På høje tid» av Benny Andersen (fra *Den indre bowlerhat*, 1964).

Diktene er vedlagt.

Fra

Kjartan Fløgstad:

Fangliner (1972)

Telefonen ringde midt i det første kapitlet, der Morgan Kane kjem ridande gjennom skogen og ser utover Tombstone for første gang.

Det var så varmt at eg sat med rutene rulla ned og las med overarmen på karmen og hovudet støtta mot den venstre handa. Eg la boka frå meg på setet, gjekk ut av bilen og tok mikrofonen ut av den grøne og gule boksen.

Resepsjonen på Viking ville ha ein drosje til hovuddinngangen så smart som råd. Eg hengde telefonrøyrret frå meg, gjekk tilbake til bilen, og køyrdé Rosenkrantz' gate og Karl Johan nedover til hotellet.

Da eg svinga opp framfor inngangen, kom dørvakta ut og bad meg køyra til sides og parkera, for kunden sat inne i restauranten og ville snakka med meg om langtur. Eg flytta bilen og sette taxameteret i gang.

Han sat heilt aleine i spisesalen og drakk kaffi. Da han såg meg, ropte han gjennom rommet om ikkje eg òg ville ha meg ein skvett. Eg såg straks at han måtte vera sailor og demokrat, og sa ja takk.

Da han hadde fortalt kvar han skulle, svara eg at det blir tretten hundre kroner for det.

— Spelar inga rolle, sa han, men eg må vera der før klokka halv elleve i kveld, så viss du klarer det, kamerat, så skal du få fem hundre gudbrandsdalar til.

— Viss du meiner at eg får fem hundre kroner til for det, så skal nok denne gutten klara det, sa eg, — men da må vi få ut fingeren nå med ein gang, og komma oss ut av byen før rushet.

— Bare gå ut i bilen og vent, så kjem eg med kofferten sjøl, sa han, og la igjen hundre kroner i drinks på bordet.

Eg skrudde av taxameteret og venta i bilen til han kom. Han bar på koffert og hadde ei dokumentmappe av brunt skinn i den høgre handa. Han var berrhovda og gjekk i mørk dress med slipset laust i kragen. Morgan Kane hadde nettopp sett hesten frå seg i leigestallen da eg la frå meg boka og starta bilen.

Kvar gang vi stoppa for raudt lys utover Drammensvegen, såg eg i spegelen at han sat ganske stille i baksædet og såg slapt ut i lufta. Han hadde sett både veska og kofferten frå seg i bagasjerommet og sat midt i det tomme setet med beina langt frå kvarandre og begge dei store hendene i fanget.

I Sandvika sa han:

— Faen, eg skulle hatt noe øl.

Eg køyrd til eg fann eit supermarked, og parkerte utanfor. Han bad meg sitta att i bilen og gjekk inn i butikken alleine.

Da han kom ut att, bar han ein ølkasse av grøn

plast i kvar hand. Dei hang skrått og symmetrisk ut frå kvar side av kroppen hans.

— Likar du Louis Masterson? spurde eg da han sette begge kassane inn i baksædet.

— Kva? svara han.

— Likar du Louis Masterson? Morgan Kane?

— Aldri høyrt om dei. Nei.

Han kasta den første tomme ølflaska ut gjennom bilvindauga i Lierbakkanne. Kassane stod på kvar side av han i setet, og han tok skiftevis ei flaske frå kvar av dei.

Eg hadde køyrt gjennom Drammen og var på veg langs E76 oppover Nedre Eiker, da han måtte ut og slå lens for første gang. Han hadde drukke eit par-tre flasker, og blei borte eit par minuttar bak ein lagerbygning før han kom gåande tilbake til bilen og knappa igjen smekken med ei raud og stor ettermiddagssol i ryggen.

Han ville absolutt dra om Kongsberg, for der hadde han vore i det militære, men eg nekta å køyra om Heistadmoen. Hadde ikkje tid, sa eg, og da vi køyrd vidare over Meheia, tok han til å bli full og synga norske slagerar som var eit par år gamle.

— To år på Østen med kinacrew, tenk på det du, sa han da han slutta å synga.

Mellom Notodden og Seljord måtte han ut og pissa tre ganger. Siste gangen sovna han i graset like nedanfor Flatdal Bru, og eg måtte ut og henta han for å få han tilbake til bilen.

Hansov i baksædet, mellom ølkassane, dei første

milene etterpå. Eg hadde køyrt gjennom Seljord og var på veg opp Mørgedal da han vakna og sa at nå var han svolten.

Vi hadde dårleg tid. Det sa eg til han, og at det kunne halda hardt å komma fram i tide viss vi stoppa nå. Men han gav seg ikkje, og inviterte meg også på middag.

I Høydalsmo stoppa vi og gjekk inn i kafféen på eit lite hospits. Han var skuffa over at det ikkje var noe på menyen som var dyrare enn tolv kroner, men vi fekk oss kvar vår schnitzel, og sette oss til bord med han la ut og fortalte med så høg stemme at alle andre i kafféen og på kjøkkenet var nøydde til å høyra alt han sa.

— Du ser at eg var på ein slik bar ned i Singapore, og så blei eg sittande og snakka med ei av dei jentene som jobba der. Når eg snakkar med folk rundt omkring i utlandet, så er engelsk alltid det siste eg vil snakka. Så eg spurde først om ho snakka fransk, men det gjorde ho ikkje, og etterpå tok eg alle dei andre språka eg kunne etter tur og spurde om ho kunne noen av dei, men dama skjønte ikkje eit ord av noe av det eg sa. Til slutt sa eg til ho på engelsk:

— Do you speak English, then?

— Yes, a little, svara dama.

— But how much? sa eg.

— Five dollars, svara ho.

— Har du høyrt noe så dumt? Tenk på det. Five dollars, sa ho.

Det var dødsstille i kafféen før han sette i å le

sjøl. Eg åt schnitzel medan han lo, og da han spurde kva eg ville ha til dessert, svara eg at eg måtte sjå etter noe på bilen, og gjekk ut av kaféen.

Det hadde nett tatt til å skumra, og Morgan Kane var på veg frå Benson Hotel og over til Golden Circle Saloon for å spørja etter Carajo Adams, da han kom ut på trappa til kaféen. Eg la boka ned på setet og opna bildøra, og han sette seg inn mellom ølkassane. Litt etter køyrdie vi ut av Høydalsmo, vestover.

Det var ennå mye øl i kassane. Om tre timer skal Anita få kjenne gutten sin som har vore to år på Østen med kinamannskap. Dette sa han kvar gang han vippa av ein kork. Han drakk tett og måtte ut på kvar sving for å pissa. Eg køyrdie som eit svin for dei fem hundre kronene, men nå virka det som om han saboterte bevisst, og var lengre borte frå bilen for kvar tur.

Eg hadde nesten gitt opp alt håp om å klara det, da han sovna ein eller annan stad på strekninga Vågslid–Haukeliseter. Det var sein på kvelden og heilt mørkt, liten mørtande trafikk, og eg kunne halda god fart på den nye vegen over fjellet.

Om det var ølet eller swingane i Austmannlia eller begge delar som gjorde det, veit eg ikkje, men nede ved det gamle ysteriet i Røldal vakna han, stakk hovudet ut av vindauge på høgre sida av bilen og begynte å spy.

Klokka på dashbordet var presis ni. Eg ropte til han over skuldra og spurde om eg skulle køyra vidare med det same slik at han kom fram til halv

elleve, eller om vi skulle stoppa og ta ein pause i Røldal.

Han grynta noe om at eg bare måtte køyra på, fordi det var heilt nødvendig for han å komma fram før klokka halv elleve. Eg høyrdet at han tør- spydde fleire ganger på veggen gjennom Røldal og bortover mot Horda. Da eg tok til å klatra oppover Hordabakkane, og farten blei mindre, roa han seg, men eg høyrdet frå tid til anna at han stømna.

Vegen på den siste fjellovergangen var elendig, men eg såg lysa frå all møtande trafikk på mils avstand, så eg kunne halda jamm fart og sleppa å tenka på anna enn å halda bilen på vegen. Han sat heile tida i djup bakrus i baksetet og såg sløvt framfor seg i mørkret.

Vi var framme kvart over ti. Natta over byen var merkeleg kvit av røyken som steig opp frå dei store fabrikkane. Da vi køyrdde inn i sentrum, blei natthimmelten brått raud og hissing.

— Nå tappar dei slagg, sa han. — Det er C-skiftet som tappar slagg i dei store grøftene bak ovnshuset. Eg spurde kvar eg skulle køyra han nå. — Køyrt til kaféen vel for faen, sa han. — Eg må opp og bunkra før dei stenger ølsalget. Kaféen stenger klokka elleve, men den siste halve timen får dei ikkje lov til å selja øl, og da sluttar Anita å servera, og begynner å vaska golvet på kjøkkenet. Det var derfor eg måtte vera her halv elleve, forstår du.

Eg blei med han opp for å ta ein kopp kaffi. Kaféen låg i andre etasje, og hadde svingtrapp opp frå gata.

— Nei, gi faen, eg synest det er Osvald, eg! var det ein som ropte da vi kom opp på kaféen.

— Halei, sa Osvald. — Kor er Anita?

Og så gjekk vi bort og sette oss ved bordet til fyren som ropte.

— Kven faen er det du har dratt med deg?

— Jævla bra type. Det er sjåføren min det. Han har faen meg køyrt meg frå Oslo i dag, og han skal ha ... Kor mye er det du skal ha av meg, gutt?

Anita var på veg bort frå diskken med ein halvliter i kvar hand. Ho sa noe på dialekt, sette glasa frå seg på bordet, og smaug ned i fanget til Osvald.

— Det blir atten hundre til saman, sa eg.

Osvald prøvde å finna pengane i baklomma medan Anita sat i fanget og kyste han.

— Her har du, sa han, og bladde opp to tusenlappar. — Og resten er drinks. Er det noen som sit med tomt glass her? Øl til allemann! Jævla årelit fyr han der sjåføren. God kompis, ser du.

Anita gjekk tilbake til diskken, og kom tilbake til bordet med eit breitt fullt av halvliterar.

— Men klokkar er over halv elleve, sa eg.

— Høy på han som er frå Oslo, da, sa Anita.

Da dei stengde sjappa, kom Anita bort og spurde om eg ville møta henne kvart over elleve. Osvald sat i stolen med hovudet bakover og snorka med open munn.

Gata utanfor var tom og stille. I eit portrom lyste det frå ei pølsebu. Eg var for trøytt til å køyra til Oslo om natta. Eg kunne like godt ligga med ser-

veringsdama. Det lukta spy fra bilen da eg sette meg inn.

Eg venta til Anita kom ut under det kvite lyset fra neonskiltet med «Kafé», så starta eg bilen og køyrdi bort til trappa. Tre kvartal lenger nede i same gata låg eit hotell.

Bilen fekk stå uvaska til dagen etter. Vi fekk eit rom i øvste etasje. Frå det store vindauge kunne eg sjå over hustaka på andre sida av gata bort til to elvar som så vidt det var møttest, før dei rann saman ut i fjorden og delte havna i to. På den andre sida av elveosoen såg eg lysa, pipene som sende opp røyk, og dei blå gassflammene som loga på taket av noen store fabrikkbygningars.

Anita var åreit, men lydane fra nattarbeidet på fabrikken gjorde det vanskeleg å sova etterpå. Det er bare sinterverket og grabben på Gantry-kranen, sa Anita før ho sovna. Eg stod opp frå senga, sette meg i ein stol og las i det dårlege lyset frå ein stål-lampe, og stadig avbroten av ukjende metallhydar. Tre ganger før eg sovna blei rommet opplyst av det gule lyset som Osvald sa kom frå slagtippinga bak ovnshuset.

— Kane!

Han snudde seg. Pokker ta henne — hun kom løpende.

Kane bråstoppet. Mens han stod der i det milde mørket, kjente han den bitre korditt-lukten fra revolveren og den høyre hånden.

— De må ikke gå på den måten! utbrøt Anita.

— Gå aldri fra meg på den måten, hører De?

Kane grep henne hardt i skuldrene. — Hold deg unna meg, sa han lavt og kaldt. — Hører du? Hold deg unna!

— Ti stille! flammet hun. — Snakk ikke slik til meg! Jeg er ikke noen saloontøs!

— Du oppfører deg som en. Jeg må gå. Farvel!

— Du løper, ropte hun etter ham — flykter! Ja... bare løp! Men vi møtes igjen! Hører du hva jeg sier? *Vi skal møtes igjen!*

Hevntrangen sydet i hans svarte sjel.

Jan Erik Vold

God dag!

Jeg er et dikt.

Kom skal jeg ta deg i hånden
og leie deg fram
like trygt som man leier
gamle damer og blinde
over gaten.

Hvordan står det til?

Svømmer vildanden fremdeles stille?

Og dei gamle fjell i syningom
er de alltid eins å sjå?

Ingen master på toppen?

Ingen hull i siden?
og i vatnet leikar fisken
med annan fisk
og elsket er landet
som mor av sønn? det var bra.
Da kan vi gå videre.

(Fra *kykelipi*, 1969)

Benny Andersen

På høje tid

Det er på tide
vandet koger
jorden brænder
verden venter
da Alexander var på Cæsars alder
var han allerede Den Store
da Cæsar var i min alder
var han allerede færdig
de spildte ikke tiden
tiden spildte ikke dem
de brugte tiden som en skjorte
sov med den på
spiste med den på
blev begravet i den.
Og her sidder jeg
holder avis
holder jul
holder igen
lader bedrifter gå min næse forbi
i håbløs restance med opdagelser
verden venter ikke.
Da Mozart var fem år
da Jesus var tolv
da Columbus lettede anker
da Homer
da Rembrandt
da Pasteur
da Darwin
da Dalgas
da Gama
Damokles
det er på høje tid

det er over tiden
min hat
min frakke
mine cykelspænder
det er nu eller aldrig.

(*Den indre bowlerhat*, 1964)